

CONTRIBUCIÓ DEL PARTIT DELS SOCIALISTES DE CATALUNYA (PSC) I DE LA FUNDACIÓ RAFAEL CAMPALANS AL CONGRÉS DEL PARTIT SOCIALISTA EUROPEU (PSE) DE PRAGA DE DESEMBRE DE 2009

La globalització, la Unió Europea i el socialisme europeu: una crida a l'acció

En el món de la globalització accelerada, ple de possibilitats i amenaces, les solucions als problemes i reptes de les nostres societats seran europees o no seran, i tindran un tipus o altre de sortida en funció de la capacitat d'Europa per constituir-se en una força global. La globalització pot esdevenir un potent "federador" d'Europa i del socialisme europeu, però també pot convertir-se en un "inhibidor" si prosperessin actituds de replegament nacional o populistes. Aquest no és un moment per la pausa reflexiva. Cal reflexió i debat però, sobretot, cal acció europea.

La situació europea: fem de la crisi una oportunitat

A Europa percebem la crisi en base a diversos aspectes claus: una situació econòmica, financera i social difícil i problemàtica; la sensació ciutadana que el futur no serà millor que el passat i el sentiment difós d'inseguretat; una elevada taxa de desocupació i una tendència a la precarització del treball i a l'exclusió social d'importants franges de la població -especialment els joves, però també determinats col·lectius immigrants, gent gran o persones en el darrer tram de la seva vida laboral-; problemes de segregació vinculats als fenòmens migratoris; i també un distanciament visible entre la ciutadania i els instruments i institucions de la política -que no es pot confondre amb un fenomen de despolitització, sinó que en realitat, amb diferents expressions com les protestes, l'escepticisme o la desconfiança envers "els polítics", l'abstenció creixent, o una sensibilitat accentuada envers els plantejaments identitaris i populistes, fa evident una demanda de política de les societats europees-.

Malgrat que aquest panorama europeu no és positiu, la situació actual és també, precisament pel seu caràcter crític, una oportunitat inèdita per impulsar una discussió transnacional europea i una convergència de les nostres polítiques i dels nostres instruments per fer política a Europa en els propers anys.

De fet, en les enquestes, la majoria de la ciutadania europea es decanta per respostes progressistes davant els reptes socials i polítics actuals. Conceptes com "la igualtat de gènere ha d'esdevenir total", "cal acabar amb la fam al món", "necessitem un medi ambient sostenible", "tothom ha de disposar d'assistència sanitària", i tantes altres semblants formen part del sentit comú europeu. I si bé és cert que aquestes posicions progressistes conviuen també amb sentiments de desconfiança envers la política i d'inseguretat de cara al futur, és evident que si el "sentit comú" de les opinions públiques és majoritàriament progressista, l'esquerra i els socialistes en general no hem sabut articular les nostres idees, programes, campanyes i lideratges adequadament.

Enfront de les previsions pessimistes i les "utopies negatives", que assenyalen els problemes i riscos que tenen les nostres societats -però ignoren les indiscutibles possibilitats que hi ha obertes al davant-, estem convençuts que uns "nous començaments" de l'esquerra europea són necessaris i possibles sobre la base d'una modernització intel·ligent dels nostres plantejaments i d'una innovació decidida dels nostres projectes i mètodes d'acció.

Si no triomfa la perspectiva d'un nou subjecte polític europeu que s'enforteixi progressivament, hi haurà un replegament i una renacionalització de les nostres polítiques i, en conseqüència, un afebliment de les nostres capacitats, fins i tot en els àmbits nacionals.

Per això creiem que un nou projecte europeu dels i les socialistes és indispensable i prioritari, i ha de sorgir de la perspectiva dels ciutadans i ciutadanes com a protagonistes d'un debat i d'unes proposicions.

La crisi del socialisme: un problema d'idees?

La nostra situació política i electoral s'inscriu en el context de crisi que hem esmentat. Els resultats de les darreres eleccions europees i a diversos Estats Membres de la Unió Europea -amb les excepcions de Portugal i Grècia- no han estat positius. És important prosseguir la reflexió i el debat sobre les causes d'aquesta situació, però alguns factors es poden ja avançar:

- En diversos països europeus, hi ha un repte urgent de clarificació de la identitat, del projecte i dels programes de la socialdemocràcia. En bona mesura, els resultats electorals i els processos de desafiliació poden ser interpretats com un reflex de la desorientació produïda pels processos de "modernització" del període d'hegemonia política i ideològica del neoliberalisme.
- Ha mancat una bona comunicació de les propostes. No hem sabut traslladar a la ciutadania els nostres missatges de manera clara de tal manera que es distingissin dels de la dreta, i que destil·lessin els valors compartits per bona part de l'opinió pública. En la campanya de les eleccions al Parlament Europeu, el Partit Socialista Europeu no va tenir prou visibilitat.
- Va mancar la voluntat política per designar una candidatura socialista per presidir la Comissió Europea. Això mostrà la manca de cohesió per presentar una alternativa al candidat designat pel Partit Popular Europeu (PPE), Durao Barroso.
- En els últims anys, bona part dels governs de caràcter socialista i socialdemòcrata s'han convertit en "bons gestors", però s'han allunyat de les seves bases tradicionals: les organitzacions sindicals, el teixit associatiu i els moviments ciutadans.
- Pel que fa a la Unió Europea, en moltes ocasions els missatges que s'han transmès des de les institucions comunitàries, els mitjans de comunicació i el debat polític en els Estats Membres han estat contradictoris o negatius.
- S'ha produït una desmobilització de sectors que donen suport a les forces socialistes i socialdemòcrates. En els passats comicis europeus, els joves van convertir-se en els principals abstencionistes.

Però més enllà d'aquestes constatacions immediates, cal fer una anàlisi més profunda centrada en el nucli mateix de les nostres idees i de la nostra acció política. En aquest sentit, creiem que hi ha dos aspectes que és necessari destacar: els efectes de tres dècades d'hegemonia neoconservadora, i els equívocs del projecte de modernització de l'esquerra representat per la Tercera Via del laborisme britànic o pel *Neues Zentrum* de l'SPD alemany. Aquest projecte, que es presentà com una fórmula de triangulació, de "síntesi superadora" entre la "vella esquerra" i la "nova dreta", ha estat un factor molt potent de desmobilització i desafiliació de les bases d'afiliats i votants.

En un context de desorientació i desmotivació, els partits de dreta i de centre dreta han conquerit nous espais, presentant propostes que han obtingut rendiment electoral. Aquest "reciclatge" de la dreta ha envaït terreny de l'esquerra, ha frenat la formació de coalicions progressistes, i ha creat esclatxes entre les forces socialistes i socialdemòcrates. I s'hi ha sumat el sorgiment de forces populistes o neoconservadores i el retorn de plantejaments de renacionalització de polítiques en alguns governs. Així, davant el malestar social contra "*Europa*" -percebuda com quelcom lligat a la "*globalització*", hi ha votants que han pensat que l'Estat i els nacionalisme els donarien la seguretat del passat, quan la dimensió global dels problemes no era tal ni aquests desbordaven les fronteres dels Estats.

Ara bé, tot i que ens preocupa que notables sectors socials que constitueixen la nostra base de suport es puguin decantar per partits populistes i extremistes, creiem que aquest risc no pot ser una coartada per polítiques de renacionalització dels governs que, en realitat, acaben retroalimentant el procés. Creiem, pel contrari, que cal, una “nova visió” del federalisme europeu, que doni tot el seu sentit al principi de subsidiarietat, associant estretament a la construcció europea els Estats, els autogovernos nacionals i regionals, les democràcies locals, les organitzacions de la societat civil i les opinions públiques.

La modernització europea del socialisme

Allò que es demana als partits socialistes i socialdemòcrates és la coherència d'una perspectiva evolutiva, uns objectius vinculats a uns principis, i una pràctica adequada, no contradictòria; incloent el comportament dels seus representants. La gent demana veracitat i coherència entre allò que es diu i allò que es fa.

Enfront de la dreta neoliberal i dels modernitzadors doctrinaris del “nou centre”, afirmem la vital importància del lligam d'una identitat compartida, i de la recerca pragmàtica, consensuada i participativa d'allò que “*pot ser*” en cada moment, en funció d'uns objectius radicals i permanents de llibertat, igualtat i solidaritat.

Hem d'impulsar un nou procés de modernització de l'esquerra europea i del Partit Socialista Europeu.

Una majoria de l'opinió pública europea s'identifica potencialment amb propostes progressistes. Sobre aquesta base hem de reafirmar la identitat del nostre espai i la nostra ambició comuna de bastir un nou projecte europeu que sigui la síntesi dels nostres plantejaments socialistes i socialdemòcrates, de les aportacions de l'ecologia política, el feminisme, el liberalisme polític progressista, la lluita per la igualtat i el progrés global, així com l'europeisme -en tant que referència i motor generador de polítiques i propostes d'àmbit europeu i global-. La resposta d'un nou paradigma del socialisme i de la socialdemocràcia del segle XXI.

La situació actual representa una gran oportunitat.

Volem contribuir a:

- Superar qualsevol fatalisme en el si del socialisme europeu i del Partit Socialista Europeu, i recuperar la confiança reivindicant els valors que sempre hem defensat i que són generalment compartits, adequant-los als reptes actuals, sabent que són plenament vigents i que tenim un potencial suport majoritari.
- Estendre el debat sobre els problemes de les nostres societats i del món, la situació d'Europa i el futur del socialisme i la socialdemocràcia més enllà dels mitjans de comunicació, de l'àmbit acadèmic i dels *think tanks*, i implicar-hi el conjunt dels nostres partits, així com els seus líders.
- Encaminar el socialisme cap a un nou horitzó i desprendre'ns de la imatge d'assimilació negativa al poder que ens atribueix una part de la responsabilitat en la situació actual. A més, ens sentim responsables de la deriva europea i volem fer una aproximació europea amb bones idees per millorar la situació actual, perquè Europa superi la confrontació i la debilitació.
- Enfortir i renovar els lideratges i condensar les nostres propostes i valors en idees concretes. En particular, es tracta de comunicar les nostres propostes en veu de personalitats fortes que assumeixin compromisos personals, i que siguin persones properes i coherents. Perquè només així aconseguirem estar presents en els debats públics i guanyar visibilitat.
- Recuperar la confiança del que volem que sigui el nostre electorat i millorar la nostra proximitat amb la gent, apostant pel canvi generacional i per representar els sectors més dèbils.

- Fer pedagogia per explicar que és Europa i què pot fer, amb l'objectiu de no traslladar-li sistemàticament totes les responsabilitats i instaurar-la o bé com la font de conflicte o com a solució única per tots els nostres problemes.
- Apropar les institucions europees a la ciutadania, establint mecanismes com, per exemple, "la compareixença de Comissaris Europeus als Parlaments nacionals".
- Definir projectes de "govern europeu" alternatius -recuperant les clivelles dreta/esquerra a Europa- que puguin concitar majories a nivell dels Estats Membres i que tinguin una traducció política visible en la correlació política i l'orientació de les institucions de la Unió: Parlament, Consell, Comissió. En concret, doncs, no es tracta de demanar a la Unió Europea més del que es demana a altres instàncies de poder, però sí de clarificar la diferenciació política a la Unió Europea i articular també una oposició a la Comissió conservadora de torn instaurant, per exemple, un govern a l'ombra, capaç d'explicar les nostres propostes i posicionaments davant l'opinió pública.
- Plantejar un model sostenible de creixement que doni respostes als perdedors de la globalització, i difondre propostes per crear riquesa tenint en compte la sostenibilitat social i mediambiental, així com la redistribució. A més, hem de saber comunicar el model social que defensem: una societat de benestar per tots i totes.
- Llançar i desenvolupar propostes legislatives concretes de caràcter progressista de manera coordinada entre els diputats nacionals i diputats al Parlament Europeu, com per exemple la instauració d'un Tribunal Laboral Europeu o un marc de relacions laborals europeu, que ens permeti recuperar la confiança en Europa dels treballadors i treballadores, i que ens visualitzi con als seus aliats (exemple, una iniciativa legislativa popular a partir de l'entrada en vigor del nou Tractat de Lisboa).

Per fer això, el Partit Socialista Europeu (PSE) i els socialistes necessitem també nous instruments.

- Ens cal potenciar un treball conjunt de les fundacions socialistes i progressistes europees (sota el paraigua de la FEPS) i el *networking*: recuperant i enfortint la relació partits-sindicats, establint-la amb nous sectors econòmics, promovent i articulant l'activisme...
- I també, millorar la comunicació, usant de manera intensiva i sistemàtica les noves tecnologies; i ampliant l'ús i la difusió de la identitat del PSE i promovent fórmules i instruments de comunicació conjunta.

Aquests reptes són comuns i sols es podran afrontar amb un projecte europeu ambiciós i profundament renovat. Podem aconseguir el suport de les majories europees si plantejem amb claredat aquest repte i treballem amb entusiasme i intel·ligència per un nou projecte comú dels socialistes europeus.

Aquest document vol contribuir a una discussió sobre la situació actual a Europa i sobre les perspectives del socialisme europeu, i és resultat del debat mantingut en el seminari sobre "El proper Congrés del PSE", organitzat per la Secretaria de Política Europea i Internacional del PSC i la Fundació Rafael Campalans, el passat divendres 6 de novembre de 2009.